СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 157. Джерзі Ситі, Н. Дж., середа, 8-го липня 1936. — VOL. XLIV. No. 157. Jersey City, N. J., Wednesday, July 8, 1936. THREE CENTS

ПОСУХА ТРЕВАЄ ДАЛІ

ВАШИНҐТОН. — За останніх кілька днів положення в навіщених посухою околицях погіршилося. У стейті Північної Дакоти появилися горячі вітри, які піднесли температуру до 119 ступнів Фаренгайта. Збіжжя пропадає на пні. Ціни пішли вгору. Худоба гине з браку паші. 200,000 фармерських родин знайшлися вцілости на ласці уряду. Кліматичне бюро заповідає, що найменше на протязі наступних 36 годин годі сподіватися дощу. Президент Рузвелт взяв допомогову акцію під особистий нагляд. Він відкинув плян переселення всіх потерпілих від посухи фармерських родин у вогкіші околиці, зате він думає, що треба у навіщених посухою околицях розвинути на широку скалю урядові роботи. Знавці є цеї гадки, що треба 500,000 штук худоби конче перегнати у інші стейти, бо в противному випадку вона вся виздихає. У звязку з посухою в Ню Йорку заповідають підвишку цін на молоко.

БУРІ І ХМАРОЛОМИ У ВІРДЖІНІЇ.

РИЧЛЕНДС (Вірджінія). — В той час як північно-центральні стейти пражуться у невиносимій спеці і посусі, у стейті Вірджінія шаліють бурі і хмароломи. В околицях Ричмонду і Нортону ці хмароломи були такі великі, що позаливали шляхи, понищили телеграфічні комунікації, а в деяких випадках позривали навіть доми. Вулиці деяких міст залиті водою.

ГОРЯТЬ ЛІСИ В СТЕЙТІ ВАЙОМІНҐ.

ШЕРІДЕН (Вайомінґ). — В наслідок малих дощевих опадів у стейті Вайомінґ занялися ліси на просторі 12,000 квадратових акрів. Яких тисяч людей бореться з вогнем і старається спинити його, щоб не ширився далі. Теж в околицях Нюкесел вибух пожар, який охопив 10,000 квадратових акрів ліса. Подібні вогні вибухли у лісах сусідуючого стейту Монтани.

ОРГАНІЗУВАННЯ СТАЛЕВИХ РОБІТНИКІВ ПОСТУПАЄ.

ВАШИНҐТОН. — Джан Луис, голова майнерської юнії, як теж головний організатор інших юній, що приймають при організуванню юній засаду промислу, а не професії, виголосив через радіо промову, в якій остерігав власників сталевих фабрик, щоби не перешкаджали сталевим робітникам творити свої власні юнії, бо в противнім випадку вони готові спровокувати пролив крови. Сталеві робітники мають по своїм боці моральну піддержку уряду. Кілька днів тому заступник пенсилвенійського ґубернатора виголосив промову до сталевих робітників, в якій обіцяв їм піддержку уряду. Тепер сам ґубернатор Ерлі потвердив промову свого заступника і заявив, що коли би в часі страйку за свої юнії робітники стратили працю, то уряд подбає про те, щоб вони дістали підмогу з боку уряду.

ВЖЕ НАЙВИЩИЙ ЧАС.

ОЛБАНІ.—Ґубернатор Леман, який кілька тижнів тому відмовився усунути нюйорського прокуратора Гіґена, хоч цього домагався суд присяглих, тепер рішився вислати до цього прокуратора листа з запитами, на які він мав би відповісти. Як відомо, суд присяглих закидав Гіґену „повільність, невмілість, та занедбування своїх обовязків у звязку з вбивством Дрокмена, як теж товаришування з особами поганої слави".

УСУВАЮТЬ АДВОКАТІВ, ЩО ОБОРОНЯЮТЬ РАКЕТІРІВ.

НЮ ЙОРК. — Департамент Дослідів робить заходи, щоби скреснути Річарда Дейвіса з лісти адвокатів за те, що він давав правну пораду і правну охорону відомому бандитові Доч Шульцові, й через те використовував свою освіту не на користь суспільства, тільки в користь організованого злочину. В Ню Гейвен, Конетикат, усунено теж адвоката Чапніка за те, що своє знання обертав на „нетичні, та непрофесійні цілі".

ЦІКАВЕ РІШЕННЯ ПОЛІЦІЇ.

ДЖЕРЗІ СИТІ (Ню Джерзі). — Джерзісиська поліція видала такий присуд: „Волтер Куницький, з... Вейн вулиці, дістав позволення з департаменту парків і публичної власности, що може ходити собі босими ногами по парках Вен Ворст, Монтґомері і Верик вулиці, кожного ранку 5:30. Пан Куницький терпить на біль ноги і він є переконання, що ходження босими ногами по росі помагає йому на ногу". До такого рішення поліція прийшла, очевидно, щойно тоді, коли наперед арештувала Куницького з босими ногами у парку, а відтак засягнула інформації департаменту парків, чи він не має що проти йохо ходження.

ПЯТЬ ЛІТ ЗА ГРАБІЖ БАНКУ.

Поліційний суддя Р. Б. Ґрейгам засудив 24-літнього Майка Стефаника на пять літ вязниці у Стоні Вавнтин за збройний грабіж Монтреал Банку у Вінніпеґу. Грабіжник приїхав недавно до Канади зі Злучених Держав, де він відсидів 18 місяців за те, що неле́гально перейшов границю.

СМЕРТЬ ФАРМЕРА У КРИНИЦІ.

Василь Радомський, 62-літній фармер, що мешкав недалеко Смокі Лейк, Алберта, помер у неглибокій криниці, на пасовиску, до якої впав, діставши серцеву атаку. Криниця, в котрій жінка і сини знайшли покійника, знаходилась на фармі Радомського. Радомський, який від багатьох літ терпів на ревматичні болі серця, пішов годувати безроги й ставувши над криницею, дістав атаку та в часі цієї атаки впав у криницю. Урядовий лікар, д-р Лофорд, оглянувши тіло покійника, висказав гадку, що покійник умер внаслідок утоплення.

СИН УВІЛЬНЕНИЙ ЗА ПІДРІЗАННЯ ГОРЛА МАТЕРИ.

У суді в Торонті відбулася цікава розправа. Італієць Люїзо Чівоеті, котрому вже 57 літ підрізав бритвою горло своїй 82-літній матері. Сталося це з початку зими. Мати видужала і на здивування суду станула в обороні свого сина, заявивши, що син її завжди любив та що не знає, хто їй підрізав горло. Поліція вже давніше узнала, що Чівоеті є виновником, його віддали до огляду психіятрам, які узнали його несповна розуму. Суд не мав іншого виходу, як увільнити італійця.

ЖЕРТВИ НАУКИ.

З Архангела (СССР) повідомляють, що з експедиції, яка складалася з 12 осіб і розсліджувала Біле море, вернув тільки Іван Кругов, привізши з собою 10 трупів. Він теж розповів страшну історію про те, як експедиція виправилася на човні міряти глибину моря, як їх захопила буря і перевернула човен та як вони потім блукали по морю серед бурі й холоду, поки один з членів експедиції не втопився, а 10 не згинули з виснаження. В память загинувших поставлять памятник.

СПРОНЕВІРИВ РЕЗЕРВОВИЙ ФОНД.

Директор Залічкового Т-ва в Хшанові, Августин Дзюба, спроневірив до спілки з касіеркою 250,000 зл. і втік. Розписано за ним стежні листи. Товариство мусіло частинно припинити виплати, а на покриття шкоди віддало свій резервовий фонд.

ЖИД ЗАСТРІЛИВ ВАХМІСТРА.

В Мінську Мазовецькім (Конґресівка) Юдка Хаскелевич застрілив вахмістра 6. полку уланів, Яна Буяка. Причиною були якісь особисті порахунки. В Мінську Мазовецькім дійшло на тому тлі до протижидівських виступів.

РОЗУМІЛА РОЗМОВУ ПРО СВОЮ ХОРОБУ.

Про Патрицію Меґвайр з Шікаґо, яка спить пять літ без перерви, тепер доносять, що її відвідав лікар д-р Ревен Крочет з Франції. Після оглядин сплячої дівчини лікар висловився, що він бачив сльози в її очах, коли він вів розмову на тему її хороби з іншими особами, що були в тій самій кімнаті, де спить хора дівчина. Лікар сказав, що хора розуміла розмову і під впливом тої розмови у неї на очах виступили сльози.

Патриція Меґвайр попала у летарґічний сон 15. лютого, 1932. Досі не знайшовся чоловік, який знайшов би лік на її хоробу.

ЗА НАМІР ОШУКИ.

За змову ошукати Йосифа Луцького й Петра Обсеного в Торонті при помочі позолочених кусників заліза Стах Хома і Йосиф Романський були признані кримінальним повітовим судом винуватими і вони вижидають назначення кари. Антін Рудка, що був обвинувачений з ними, вийшов ціло. Луцький і Обсеній втратили по $2,400 і $2,800 готівки. Суддя заявив, що він не може собі уявити, як один европеєць може чигати на другого европейця в такім намірі. Це, по його думці, є дуже нікчемний злочин.

ХЛІБ, ЩО МАЄ 65 ЛІТ.

Едмонтонець Роберт МекКой, вичищуючи свій дім, знайшов хліб, що має 65 літ. Згаданий хліб привіз з Англії батько МекКоя в 1871 році. Перевезений через океан хліб був десь затратився й аж тепер його віднайдено. Завинений він був в Англійський часопис, що звався „Ліверпул Віклі Меркурі" й носить дату 17-го червня 1871 р. Хліб цілком не сплеснів, лиш висох, одначе є можливий до їжі.

НОЖЕМ У СЕРЦЕ.

В Сухоставі, пов. Копичинці, побилися Михайло Бартнович з Іваном Волошином. Волошин пхнув противника два рази ножем у серце і поклав його трупом. Вбивника арештували.

ПОСУХА.

Цілий скалатський повіт дуже потерпів від довготревалої посухи. Поля, луги й сади, також ярині городи зівяли від спеки, шкоди заповідаються величезні. Паші для худоби вже не стає, корови погано дояться. Ціни набілу йдуть догори.

ЖИДІВСЬКА „ОБРАЗА ГОНОРУ".

В Коломиї жид Берникляв забаґнув „знищити" жида Фіша, директора кіна „Ґвязда", і розголошував, що Фіш висвітлює фільми німецької продукції. Фіш заскаржив до суду за зневагу і Берникляв дістав два тижні арешту; щоправда, не за зневагу, лише за поширювання злобно-неправдивих чуток на шкоду Фіша. Фіш на тих „наклепах" міг грубо стратити, бо жидівська публика грозила бойкотом „Ґвязди".

ОБВИНУВАЧЕНИЙ ЗА СПРОНЕВІРЕННЯ $2,300,000.

Детективи в Торонті (Канада) арештували В. С. Соловея, що був недавно головою фінансової компанії Соловей і Милс, обвинувачуючи його за крадіж $2,300,000 з власної фірми. Та фірма збанкротувала, наносячи своїм клієнтам кольосальні втрати. Соловея котрий з походження є жидом, випущено до часу розправи за порукою $50,000.

ЛІТАКИ ПРОТИ ВОВКІВ.

На півострові Аляска, який належить до Злучених Держав, вовки так розмножилися, що їх тяжко вже винищувати звичайним способом. Через те уряд у Вашингтоні вирішив уладжувати польовання на вовків при помочі літаків. Ґубернатор Аляски, Джан Гю Трой, доніс до Вашингтону, що вовки на Алясці винищують цілі стада ренів, і то особливо тоді, як родяться молоді рени. Вовки такі зухвалі, що навіть не бояться сторожів, які цілу ніч ходять кругом стада з ліхтарнями в руках. На острові Бартер вовки роздерли сто ренів, хоч їх берегли сторожі з ліхтарнями в руках.

КОЛИ ДІТИ БАВЛЯТЬСЯ ЗБРОЄЮ.

В Постолівці, пов. Копичинці, „Стшелец" уладив виставу з забавою. Вистава була дуже „моцна", актори виступали з набитими крісами, аж один вистрілив. Від кулі один хлопець згинув, другий ранений (оба латинники).

НЕ ХОТІВ ІТИ НА ВОЛЮ.

З вязниці в Кутні (Польща) випустили на волю Яна Майхра, що відсидів там три роки. Майхер не хотів іти з вязниці, прийшло до галабурди з ключниками й при тій нагоді Майхер знов „заробив" пару місяців за спротив владі.

МУХА ВКУСИЛА НА СМЕРТЬ.

В данському місті Виперборг трапився незвичайний випадок смерти від укушення мухи. Жертвою впала 60-літня жінка. Вона сиділа на сходах своєї хати і в одній хвилині почула укушення мухи, на яке зрештою не звернула спеціяльної уваги. Годину пізніше вона відчула незвичайне ослаблення, так, що мусіли її перевести до лічниці. Тут стверджено закаження крови і всякий ратунок був спізнений. Жінка померла на другий день.

У звязку з цим випадком відомий зоольоґ проф. д-р Енцен заявив таке: „Не думаю, щоб це була їдовита муха, бо таких мух нема в середущій і північній Европі. Одначе і звичайна муха може вкусити людину на смерть, а це стається або тому, що людина подрапалася в укушене місце й дістала закаження крови, або муха мала вже затроєне „жало". Треба додати, що такі мухи, що потраплять перезимувати, є небезпечніші, як мухи, що появляються в літі. Треба вважати, щоби після укушення негайно то місце здезинфекціонувати найкраще такими середниками, що містять алькоголь".

ПОВІНЬ СТРАЙКІВ У ГАЛИЧИНІ ВИКЛИКАНИХ НУЖДОЮ І ПОЛІТИЧНИМ ГНЕТОМ

ВАРШАВА (Польща). — Нема ніяких урядових звідомлень про те, що діється з селянськими страйками в Галичині. Американська пресова агенція подає, що вже страйкує в Галичині коло 50,000 селян, та що польський уряд стягнув у терени, де вибухли страйки, масу жандармерії й війська. Уряд вияснює причину страйків агітацією польських партій, що не є прихильні теперішньому політичному режимові. Знову Польська Агенція Телеграфічна згадує, що польський премієр Складковський та міністер хліборобства відвідали Галичину і ствердили, що в одних сторонах селяни страйкують чисто з економічних причин, а в інших з чисто політичних. Міністри заявили, що тепер ріжні партії використовують селян для протидержавних виступів.

БРЕХНІ ПОЛЬСЬКОЇ АҐЕНЦІЇ ТЕЛЕҐРАФІЧНОЇ.

ЛЬВІВ. — „Діло" з 24-го червня б. р. приносить заяву о. Евзебія Бачинського, українського священика з Бережан і голови Філії Охорони Могил в Бережанах(яка кидає яскраве світло на інформації, які висилає в світ в українських справах півурядова польська пресова аґенція, відома під скороченою назвою „Пат" („Польська Агенція Телеграфічна"). Ото ця аґенція розіслала по світі комунікат про зневаження гробів польських вояків і поліціянтів в Бережанах, подаючи, що там невідомі люди викопали домовини та порозкидали тлінні останки. Цю річ ясна приписувано українцям. У відповіди на це о. Бачинський публично стверджує, що він був на цвинтарі й оглядав знищені гроби в присутности польських жандармів і ствердив, що там ніхто ніяких домовин не нарушив, а тим самим і не розкинув ніяких тлінних останків. Заразом питає він польську півурядову пресову аґенцію, у якій вона цілі інформує публично неправдиво польську публичну опінію і світову.

ГАРНІ ДІЛА ІДЕЙНОЇ ОДИНИЦІ.

ЛЬВІВ. — Д-р Василь Щурат, довголітній директор української дівочої гімназії СС. Василіянок пригадує, що дня 20-го червня минуло 30 років від заложення цеї гімназії. Заразом пригадує, яку велику ролю відограла ця гімназія в українськім житті, виховавши великий ряд передових українських жінок-громадських робітниць. Він каже, що нема тепер такого кутика на галицькій землі, де не визначались би своєю діяльністю колишні учениці згаданої гімназії. А заслугу за це приписує д-р Щурат у першій мірі першій будівничій гімназії й довголітній її опікунці — матері ігумені Володимирі Филевич Ч.С.В.В. Це та, що зреклася у молодечому житті карієри пяністки, постриглася в черниці, стала ігуменею і основницею гімназії, а потім і основницею сирітського захисту принимаючи під свою опіку бездомні сироти по жертвах воєнної завірухи. Вона є теж ініціяторкою всенародньої учительської семинарії. Вона теж подбала, що тепер маємо величавий будинок гімназії. За те все, пише д-р В. Щурат, належиться ігумені Володимирі Филевич вдячність і пошана від усього громадянства, а зокрема від тих українських жінок, що виховалися в школах СС. Василіянок.

ЗАСУДИЛИ 17 ОФІЦИРІВ НА КАРУ СМЕРТИ.

ТОКІО (Японія). — Драма, яка відігралася в Японії ще в лютім, коли то збунтувались молоді офіцири і кадети і повбивали японських визначних політичних діячів, добігає до кінця. Тайний військовий суд видав уже присуд в цій справі, засудивши на кару смерти 17 офіцирів і кадетів, а пятьох на досмертну тюрму. Крім того засуджено ще на поменші кари кількадесять світських і військових осіб. Засуджені офіцири обовязались перед бунтом відобрати собі життя, якщо бунт не вдасться. Та поповнив гаракірі тільки один з них, а решта заявила, що буде відповідати перед судом. Бунт піднесено проти старого покоління, яке на думку молодих скорумповане і неспосібне повести націю до боротьби за краще будуче Японії. Молоді твердили, що старі, що становлять багату і упривілейовану клясу, дбають тільки про свої добра і зиски, а не дбають про добро мас. Та суд прийшов до переконання, що молоді загналися в своїх патріотичних почуваннях так далеко, що затратили почуття, де кінчається добре, а зачинається зло.

ЛІВІ ПРОТИ ДЕМОНСТРАЦІЙ.

ПАРИЖ. — Лівий уряд готовить нові розпорядження, якими хоче унеможливити політичним противникам демонструвати проти уряду. Ліві готуються до великої демонстрації „людового фронту" в день 14-го липня, себто в найбільше французьке народне свято. І не хочуть, щоб їм хто робив перешкоди.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Ente_ d as d Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

A cepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ДЕМОКРАТІЮ І ПРОТИ НЕЇ

Дня 4-го липня б. р. минуло 160 років від заістнування американської незалежної держави. Значиться, що 160 років видержали тут ті демократичні принципи, які лягли в основу Деклярації Незалежности, виготовленої батьком американської демократії — Томою Джеферсоном. Саме те було темою промови, яку виголосив президент Рузвелт в родиннім місті Джеферсона, з нагоди цьогорічного Свята Незалежности. І ніщо краще не характеризує великого американського демократа, як те, що зацитував президент Рузвелт, коли пригадував лист Джеферсона, писаний до приятеля в часі, коли мав обняти уряд президента держави, а в якім він писав, що присягнув перед Богом завжди бути ворогом усякої тиранії над людською думкою. І ніщо краще не віддає духа демократії як це, до чого змагав Джеферсон, борючися через ціле життя за щораз більшу свободу думки та роздираючи ті кайдани, які накладають на цю свободу темнота і політична та релігійна нетерпимість. І це, що Джеферсон дав нагоду людям стати дійсно вільними, є, як це слушно підкреслив президент Рузвелт, його найбільшою заслугою. Бо він не тільки говорив чи писав про ідеали демократії. Він їх переводив в дійсність. А яке це було велике діло, видно найкраще по тім, що демократичні американські ідеали зперед 160 років тут далі заважують, а побудована на них держава є сьогодні — найсильнішою в світі.

В той самий день, коли президент Рузвелт пригадував найбільшого американського демократа, й заявляв, що сьогодні демократичні ідеали є такі самі живі як тому 160 років, на другій півкулі канцлер Гітлер, святкуючи 10-літню річницю першого націстичного конґресу, присвятив всю свою увагу поборюванню демократичних принципів, заповідаючи, що його партія верховодитиме Німеччиною по всі часи. Гітлер заатакував такі демократичні засади як свобода зборів, слова, преси і т. д. Притім ствердив, що всякі принципи мусять бути оперті на силі, а силу творять: армія і партія. Сказав він і дещо слушного, коли підкреслював, що провід має мати вироблені ясні пляни і з ними приходити перед нарід, а не спершу питати нарід, що робити в крізі чи при шуканню шляхів, чи при розвязуванні важних соціяльних чи яких інших проблєм. Але казати комусь повірити по 10-літній націстичній практиці, що націстичні ідеали будуть вічними, що націсти останують вічно при владі, опираючись на партію і військо, булоб щонайменше замкненням очей на те все, чого нас досі навчила історія людства. Зате 160-літня практика американської демократії переконує нас далеко краще щодо цього, що при допомозі демократії можливо переводити таке поліпшення суспільного життя, що демократичні принципи можна дійсно вважати вічними, хочби навіть вони хвилево заломлювалися.

ОБЛИЧЧА МАДРИДУ

Під теперішню пору, коли очі всього світа звернені на події, назріваючі під впливом большевицької аґітації в Еспанії, набирає небуденного інтересу стаття про духовість еспанської столиці та еспанської країни, подана німецьким публицистом **В. В. Ульманом** у віденськім журналі **„Фолькс-Цайтунґ"** з дня 21-го травня б. р. Її автор пише:

„Безмірним, брунявої краски, пустинним та мов видми пошкалубленим простором простягається кастилійська високорівня. Лиш тут і там, і в видатнім віддаленню від себе вирине то село, то містечко то самотна оселя. І раптом, як щось великанське, і не зовсім дійсне, видвигається в тій, починаючи з півночі все однаковій пустині, незрівнана оаза — місто Мадрид.

„Гарне, знатне, велике, дуже европейське місто, з характером, питомим і іншим столицям, та не надто нахабно еспанським, — таким на перший погляд являється те море домів, що розгортається довкола хмародерів на Ґран Вія, на вулиці Каліє Алькаля та понад ярем, що його собі тут вижолобила ріка Тахо, аж ген у долину гір. Але чи він і справді европейське місто, отой Мадрид з його, парижський блеск притемнюючими каварнями, з його розгомними торговцями і шалено розгоненими, в шість, сім або й вісім рядів збитими автами й автобусами, з його по американськи на десятім або двацятім поверху імпозантно видвигненими бюрами, та з його сліпучою пишністю скрізь по головних вулицях, і водночас з повною брудних, жебручих та розлаяних прошаків, ще більш невідрадною, ніж пролєтаріят Лондону або Дебліну? Турист гуляє собі тут вулицями до схочу, снідає в Ґранха, оглядає сади Прадо, пе чай в Акваріюмі, подивляє Пляса Майор, палату Кортезів, королівський замок, протискається крізь заметушену товпу на Пуерта дель Соль, їсть вечеру в крівлянім садочку пятьнацять поверхового Капітолю і проводить ніч в одному з кабаретів Адуани. Упродовж часу до пятої години рано зможе він побачити тут сорок танцюристок, з яких одна краща, більш блискуча і більш роздягнена ніж друга, а всі разом одна в одну, що найдотепніші жінки на світі, і відїжджає отак наш турист, навіть не почувши подиху властивої душі Мадриду, утаєної в обличчю великого міста...

„Ні — воно не простий випадок, що так тяжко добитися до того міста, що потребуєш на те сімнацять годин, коли виїхати з Порт-Бу, пятьнацять з Ґібральтару, а сімнацять з Лізбони. І ніякий випадок те, що еспанська залізниця відносно ширини шляху інакша, ніж залізниці всіх сусідніх та европейських держав, затеж наближується тут до російської. І що летунська лучба неточна, утруднена та непевна так, що все наново припинює тут щойно введену комунікацію літаків між Парижем, Лізбоною і Ґенуою то якась непередбачена буря, то повінь в околі летунських площ, то знову якась інша катастрофа. Але в тих технічних і механічних перепонах є щось більше і глибше, ніж простий нещасливий випадок: це ось своєрідна соромливість і повздержаність відносно чужинецького елєменту, і захована спроба відпору проти ворожого нового. Так: нерадо, дуже нерадо розслонюється еспанська країна поглядам зацікавлених і не роздягається перед ними ніколи, недоступна з цього погляду таксамо, як будьяка суто орієнтальна країна.

„Справді:

„Еспанія інакше, ніж Европа.

„От столиці її латинських сестер, Франції та Портуґалії, Італії і Румунії, розцвітають собі на ввесь ріст у промінню сонця, їх тіло розгортається явно і неприслонене нічим та з розкритим серцем. Отак ось Рим і Фльоренція, Нім і Тулюза, Лізбона і Букарешт, усі вони гарні та — без тайни. Затеж Толєдо, Сеґовія, Севілія і Сараґоса тай сам Мадрид, хоч процвитають вони неменш гарно і повні таксамо пишного блеску під зводами ясного неба, то ховають під блискучою поверхнею щось глибоке і ледви збагнене **інше,** щось містичне і на містерію похоже, як чудну і непонятну чужинцеві тайну.

„Правда, всі народи і всі країни виявляють два обличча, у дві сторони звернені і протилежні собі. Але напрям тих протилежностей, так сказати, горизонтальний, вони перехрещуються на площині одної рівнини, і хто стежить за ними поглядом пильної уваги, той всилі їх відгадати, пояснити й описати. Але в еспанця та протилежність іде згори вдолину, у глиб. І так ось те, що він вам показує, це його життєрадісність, а те, що в нього ховається перед вашим поглядом, це його глибокий і нічим неприсмирений сум. Але йому краще, щоб ви сказали про нього, що він невдатник, ніж те, що він сумний.

„Отак еспанський краєвид просто губиться у цвітах і в розкішній ростні, скупаний ввесь у запахах і бальсамах, завдяки чому нпр. сади Валенсії, Мурсії та Андалюзії це просто недійсна дійсність, з якогою не всилі рівнатися ніщо у світі. Але ви погляньте зате на високорівні Естрамадури, Лєону та Астуріїї, а побачите зараз, скільки тут наскрізь запущеного, сірого та пригноблюючо сумовитого пустару. Це так, ніби вам сам краєвид сповіщав би в осторогу, що тут водночас країна найсолодших севіліянських танцюристок і невмолимо, нелюдсько жорстокої еспанської Інквізиції; країна золотого і порпурного блеску малюнків Веляскеса та жахливих образових візій Ґої, країна Ескуріялю Филипа II., де воздух вражає вас так, ніби він пересичений оловом, і небосяжної Хіральди (славної зі своєї архітектонічної краси вежі катедрального собору в Севілії. — О. Г.), тієї стріли веселости і принади; країна брунява золотистого-блеску соборів у Тараґоні й Саляманці, і найсірішої нужди людей, що обдерті і голодні животіють у печерах суґорбів Ґвадізу. І країна найбільш кривавих, брутальних, жорстоких і вражачих траґедій звірят, які для неевропейських душ людей тут стають пережиттям і насолодою — боїв з биками.

І тимто европейський підхід, европейський спосіб думання не дасть вам ніякої змоги утворити собі хоч приблизно вірний осуд про цей край, цих людей і це місто. Скорше вже підхід Орієнту.

„От нпр. патроном Мадриду вважається святець Ізідро (Ізидор), леґенда про якого оповідає, що коли він раз, як простий зарібник на полях одного багатого кастилійця, втомлений вщерть кошенням трави, спекою та переможений лінивством, заснув на лані, не покінчивши своєї роботи, то він побачив у сні ангела із серпом, що на його місці взявся кінчати за нього роботу. Тут Ізідро раптом прокинувся, але дивиться, що за чудо! Все поле було вже покошене ангелом украй. І отакого вам мрійника проголосив Мадрид своїм святцем і патроном, звеличуючи так **неміч** у спосіб, який европейцеві просто незрозумілий. Але Мудрість Орієнту бумає тут інакше (причім варте згадки й те, що й найбільші поети Еспанії, ось як Льопе де Веґа, звеличували того святого в релігійних драмах. — О. Г.).

„І доводиться спитати:

„Невже провідною думкою тієї леґенди мадридійці — чи-там **„мадріліени",** як кажеться в Еспанії — бажалиб обжаловувати себе самі? Ні — це в них тільки сповидно. Бо хоч вони й почують від вас, що вони у ваших очах — недбайли, то це їх не надто турбує. У глибинах своїх душ вони є незбагнені й мовчазні, прислонюючи своє найглибше єство таким таємничим серпанком, що здається вам, начеб його виткали десь на Сході, в Персії, в Індіях або в Арабії, а на всякий випадок в Азії.

Серпанок еспанської душі, в порівнанню з яким серпанок еспанських красавиць це тільки один, легенький варіянт і натяк...

„Тоді ось вам з ґеоґрафічного погляду найбільш на Схід висунені латинці, а саме румуни, стали фанатичними приклонниками, ментальности Заходу. (тільки щодо українців вони ще завжди брутальні варвари марки Орієнт! — О. Г.), жадливими поступу, холодно критичними, як колись римляни, а нині французи, то еспанці по свойому дійсному єству — це **люди Сходу.** Нехай, що саме вони, еспанці, створили всьому континентові таку культуру і таку цивілізацію, яка у свойому розвитку стала наскрізь західньо-европейська. І що Буенос-Айрес, Сандіаґо, Монтевідео і Панама, всі далеко більш окцідентальні, ніж Мадрид, Севілія, або Віґо в матірньому краю. Вониж були відкриті і засновані тільки через непорозумінння. Бо еспанські мореплавці, відкривці і конкістадори не шукали нового світа, нової землі, а стариннoго Сходу, проголошеного Орієнту...

„І Мадрид шукає його ще завжди, в собі самім, день-у-день у ту саму годину, як це ви можете побачити і то не тільки в Мадриді, бо і всі міста в Еспанії повні тієї туги за — Сходом. Особливож в годину вечора. Після того ось, як укожній хаті пізним полуднем пообідали, наступає година спочинку, та коло четвертої або пятої години склепи, крамниці, маґазини і бюра отвирають знову, і робота тут починається наново, поки в годину сему скрізь праці кінець. І тоді то все, що живе, виходить на вулицю; в ніякім домі, в ніякій хаті не стрінеш в той час в Мадриді ні живої душі — всі вулиці і площі аж чорні від людей. От воздух прозорий і ясний, вечір ще не темніє, це питомий Мадридові присмерк, хвиля свіжої прохолоди, розваги, часописів, побачень і новинок, але це властиво не охота почути, що нового, так жагуче тягне еспанця на вулицю. Ні. Бо ви в усій Европі не зустрінете більш таких розмріяних балакунів, і таких повільних, ущерть спокійних і не поспішаючих прохожців. Вониж ледви ступають; і на великих площах стовплюються в майже неворушні маси, які дожидають чогось невідомого і непевного, чогось, чого вони самі не вмілиб назвати по імені, і що в душі леліє неясним спомином.

„Та всетаки спомином про щось реальне.

„Слухайте лиш!

„В ту годину вечора ось, — тому вже багато століть! — але через довгий-довгий час і день-у-день, проносився з висот темно-блакитного неба над усією Еспанією — надхнений заклик. Він, правда, вже прогомонів і прогув давно, а проте здається, він ще завжди гомонить у воздусі. Нехай, що він, **муезинів заклик до молитви,** не пронесеться вже більш ніколи ні з вершин Хіральди, ні з верхів інших, таких величавих веж в містах Еспанії. Але якщоб він чудом яким залунав знову, то хто його зна, чи той мелянхолійний і фанатичний еспанський нарід, що з рівною пристрастю є поклонником хреста й віри, боротьби й політики, традицій минулого і революції, кохання і кривавої жорстокости, почувши його, не станув би, повний горіючого до шалу захоплення, навколішки? Ґранд і ґардія, кабальєро й компанеро, всі разом в одному ряді синів народу, якого душа віднайшлаб в тому закликови своє найглибше, а саме: прогомонілу мудрість Сходу, пропащу чудову казку Орієнту?"

Стільки німецький публіцист.

А ми лиш додаймо до його інтересних міркувань побажання з глибин душі, щоб тою новою „мудрістю Сходу" не став для Еспанії — **коран окрівавленого большевизму,** з уведенням якого вся культура, вся поезія, вся краса Еспанії пропалаб на завжди. Бо **московські кати насаджуть скрізь тільки одно: трупарні.**

Д-р Остап Грицай.

Іван Лемківський.

ЗА ВОРОЖИМ ФРОНТОМ

(Зі споминів розвідчика УГА)

(1)

(Треба добути дуже важні папери про боротьбу з тенками. Автор цього нарису перекрадається з відділом розвідчиків за большевицький фронт і починає „роботу". Після ріжних пригод робить наскок на большевицький штаб. Наскок удається. Розвідчики добувають згадані важні папери).

***

Тепер розвідчики, побачивши, що небезпека минула, знову зібралися, але в більшості без коней. Я втратив теж коня й мусів перемінитися на „піхоту". Один наш розвідчик пропав без сліду. На краю поблизького ліску ми відпочали й рушили далі вже пішки.

Я втратив орієнтацію: не знав, де я є. Я мав справді стару російську мапу, але це не багато помагало. Це мене дуже зажурило, бо ця інструкція, що вже коштувала життя кількох моїх розвідчиків, мала тим більшу ціну, чим скорше дістанеться до нашого штабу. Треба було чимскорше зорієнтувнатися. Але як? — Справді на овиді було видно копули церкви, значить села. Але там мабуть, були большевики, певно сильно стрівожені нападом на їх штаб бриґади. До того було видно ворожі стежі, мабуть також большевицькі.

Я вирішив держатися напрямку Винниці. Це був південно-західній напрям, як указував компас.

Обережно, ховаючися по корчах і лісках, ми рушили в дальшу дорогу, здалека оминаючи села. Пізним вечором я дібрався так під якийсь хутір, де ми не застали ні одної живої душі. Вірний знак, що тут було якесь військо. Михайло роздобув солонину. Це була наша вечеря.

До нас причіпився був якийсь пес-приблуда. Михайло водив його по цілім хуторі. Пес занюхав сало під сміттям у коморі. Ми розкинули сміття й знайшли осьтак 20 кґ. солонини.

Ми полягали спати осторонь хутора, Михайло привязав пса до своєї руки.

Над раном мене тихо збудив Михайло. Пес був дуже неспокійний і ворчав. Михайло не дав собаці брехати, завязавши їй рот шматою. Я збудив розвідчиків і ми всі приготовилися до несподіванки. Показалося, що це йшов старий дідусь-хазяїн хутора, що вертався додому. Ми розговорилися. Він проклинав большевиків. Оповідав, що вечором большевицька кінна стежа, 30—40 чоловіків, наскочила на хутір та зрабувала все, що далося взяти. Забрали всю худобу, порізали свиней і наложили їх на хазяйські вози, забрали коні, а за фірмана взяли 12-літнього його сина. Тимчасом успіли знасилувати його стару жінку і 17-літню доньку, а старшого сина зарубали недалеко хутора. Старий спасся лише завдяки тому, що був на клуні, з котрої зліз аж по відході большевиків. Дідусь мав найстаршого сина у повстанців і за це большевики так розправилися з його родиною.

Нас пізнав по мові, що ми — не большевики, хоч ми всі мали на собі відзнаки большевицького війська.

Цей дідусь сказав нам, де ми є, та куди нам іти. Ми пустилися далі в дорогу. По дорозі я стрінув дві селянки. Від них ми довідалися, що в близькім селі нема большевиків. Обережно пробрався я з розвідчиками до села Большевиків не було — потягнули на північ.

Я дістав дві підводи і ми поїхали полевими дорогами далі, наближаючися до якогось містечка. І там не було большевиків, тільки декілька їхніх підвод. Показалося, що це селяни втекли від большевиків з підводами. Я вирішив подивитися, що на тих підводах було. Показалося, що це якась канцелярія.

Я забрався переглядати ці папери. Було там декілька мішків полевої большевицької почти.

Я робив це в окремій хаті.

Ненадійно до села вскочила большевицька кіннота. Я з Михайлом вискочив у вікно, розвідчики без мого відома тільки що пішли на село за їжею. Мій Михайло вхопив скоростріл, я карабінок і ми дременули поза хати на кладовище, а звідси—в ліс. Всіх трьох моїх розвідчиків вхопили большевики. Це була частина большевицьких військ, що йшла від Одеси на північ.

Це було вже під вечір. В селі було тихо. Я з Михайлом вийшов з ліса і обережно дійшов до кладовища. Схований поміж кущі, я побачив як одного з моїх розвідчиків привела большевицька стежа на кладовище. Йому приказали викопати собі гріб. Опісля один большевик вистрілив до нього з боку і потрапив в долішну щоку. Револьверова куля розторощила щоку. У тому моменті підійшов Михайло з „Люїсом" і сипнув з нього по большевиках, котрі прожогом розбіглися. Половина їх лежала на землі вбита і тяжко ранена.

Ми витягнули з гробу розвідчика, вкинули туди всіх большевиків, а розвідчика, після перевязки, перенесли до найближчої хати. Большевиків в селі вже не було. Розвідчик цей був молодий хлопець-ґімназист 16—17-літній, син священика десь з Підгаєччини. Назвища його я вже не пригадую. Він іще жив, говорити не міг, бо долішня щока була геть розторощена. На тілі мав кілька вирізаних тризубів — найбільш улюблене большевицьке знущання. Він просив (написав на папері), щоб його добити. Таким калікою він не міг і не хотів жити. Я цього зробити не міг, хоч така прислуга не є рідкою в війні, а на мою думку є навіть людяною. Вночі, як ми всі спали, він встав, тихцем дібрався до мого бравнінґа, що лежав під моєю головою, і застрілився. Залишив картку зі словами: „Гину за Україну — перекажіть родичам, що чесно згинув".

(Кінець буде).

Добрий чоловік.

— В хаті нема ні сотика, ані що зїсти! Що ми зробимо?

— Мною не турбуйся, бо, дороженька, я зїм у ресторані.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

І ЦЕ ЦІКАВО.

В Англії появилася недавно книжка: „Жінки в неволі". Є це студія над життям жінок в Англії перед 1832-гим роком.

В Америці вийшла книжка: „Америка через очі жінки". Вона представляє, як жила жінка в Америці від початку імігрaції в Америку по нинішні дні.

Обі книжки написані жінками. Обі виходять з заложення, що чоловіки, пишучи історію, занедбали зовсім написати про ролю, яку відограла в історії країв жінка.

Чи так з кождим краєм?

ВИХОВАННЯ ЖІНКИ.

Пані О'Малі, авторка книжки про ролю жінки в англійській історії, каже, що давне виховання жінки виходило з чоловічого становища: мовляв, чоловіки виховували жінок в своїм інтересі так, як цього цей інтерес вимагав. Вони хотіли мати з жінки людину, що могла би подобатися чоловікові, бути йому пожиточною, яку він міг би любити й шанувати, яка давала би йому пораду й потіху.

З цею ціллю на оці дівчат виховували інакше серед багачів, а інакше серед бідних. Серед багачів її втискали в залізні корсети, заставляли її пальці бігати по клявішах фортепяну, її ноги підскакувати по підлозі під звуки менуету (танку), а тимчасом бідні заставляли вічно прясти, робити всяку тяжку роботу.

„Ні одно виховання ні друге не давало повної людини!"

Пані О'Малі, видно, вважає, що виховання має видати повну людську істоту.

ЖІНКА В АМЕРИКАНСЬКІЙ ІСТОРІЇ.

Пані Мари Бірд, що написала другу книжку, подає переріжні описи життя жінок, написані ними самими.

Ці документи відносяться наперед до життя жінки в Америці в кольоніяльні часи, коли жінка була невідступною товаришкою чоловіка в пустарях. Потім жінки своїми документами показують, як вони працювали в промислах, а далі, як вони бралися до урядової служби, до суспільної праці, а накінець до політики. Здаволосьб, що авторка виходить з заложення, що жінка в Америці це порода чоловіка, а тут вона каже: „Поняття жінки як чоловіка промине з часом, як промине поняття, що жінка це дитина, або служниця, або забавка".

Промине це, чи не промине, але нині жінка в Америці все ще дуже виразно грає одну з чотирох роль: людини, рівної чоловікові; дитини - жінки; жінки - служниці та жінки-забавки.

ЯК БУТИ ЩАСЛИВИМ?

Краева жіноча ґазета "Жіноча Доля" веде постійну рубрику „Шлях до щастя в домі".

В Америці такі рубрики бачимо в ріжних ґазетах. Відома американська фейлетоністка Дороті Донбар Бромлі часто пише на цю тему.

Як на Україні, так і в Америці.

ЩАСТЯ КОЛИСЬ, А НИНІ.

Одні й другі пишуть про питання, як бути щасливим у подружу, себто по шлюбі.

До недавна, як відомо, вся-ка історія одруження кінчалася словами: „Воно жили щасливо во віки".

Нині, як видно, люди в це не вірять, і хочуть чути історію не до одруження, але від одруження.

Один автор так і написав книжку: „Як бути щасливим, хоча й жонатим?"

„ШКОЛА ЛЮБОВИ".

Ось наприклад в Америці появилася недавно книжка під наголовком: „Скул фор лав".

Подумаєте певно, що вона оповідає про любовні переживання пари коханців до свого остаточного одружіння. Справді воно так і є. Авторка, Лорін Прует, розповідає довгу любовну історію, але історія довга тому, бо геройка вічно вагається, чи буде вона щаслива з чоловіком, за любов до котрого вона не є певна. Отже ніби історія говорить про часи до шлюбу, але вона все обертається коло життя по шлюбі.

ЯК БУЛО КОЛИСЬ.

Письменник Винсент Шіен у своїй повісті з революцій в Неаполю при кінці 18-го століття описує між іншим родинне життя неаполітанського короля Фердинанда Четвертого й королевої Марії Кароліни.

І король і королева походили з старих королівських родів. Королева навіть була з габсбурського роду, одного з найстарших пануючих родів Европи. Автор малює її як претовсту жінку, грубошию, червонолицю. Вона вічно злосна, бо її нерви підорвані обіданням, заживанням опіюма, 16 вагітностями та браком руху.

Як вона узлостить свого чоловіка-короля, цей кричить до неї: „Як будеш так говорити до мене, ти, відьмо, то я тобі розібю твою мерзенну німецьку морду!"

Оточеня, видимо, вважало таке відношення зовсім нормальним.

Що сказалиб нині сусіди про робітника, який супроти своєї жінки поступав так, як сто літ тому поступав супроти своєї жінки й королевої король?

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

АЙРОНДЕКЮІТ, Н. Й. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 289 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в пятницю, 10-го липня, в годині 7.30 ввечір, в українській гали, Норт Гудман. Просимо членів прийти на ті збори на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. — Н. Головка, секр. від. 289.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, від. 234, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що звичайні збори відбудуться в пятницю, 10. липня, в годині 8-мій ввечір, в гали У. Н. Дому, 214-216 Фултон вул. Просимо всіх членів прийти на означений час, бо є важні справи до полагодження. Нові кандидати, що хотілиб стати членами Товариства і У. Н. Союза, хай прийдуть на збори, а радо приймемо. Батьки, котрі ще не мають своїх їтей вписаних в У. Н. Союзі, хай стараються вписати якнайскорше в ряди У. Н. Союза. — І. Генега, предс.; М. Генега, кас.; К. Пілат, секр.

ГЕМПСТЕД, Л. АЙ. Тов. Запорозька Січ, від. 327, повідомляє своїх членів, що звичайні збори відбудуться в пятницю, 10. липня, в гали де звичайно, в годині 7:30 ввечір. Контрольна комісія здасть вам спраоздання за цілих шість місяців. Довгуючих членів просимо вирівнати довги. Родичі! Де ваші діти належать? Я знаю, що нас молодих хлопців і дівчат є досить. Тому вас прошу, як ваш урядник, приведіть свої діти на ці збори, а ми собі щось поговоримо про У. Н. Союз. Приведіть нині, бо завтра може бути запізно. — В. Душенчук, предс.; Мирослав Гречин, секр.; Т. Багірй, кас.

Поет.

До редакції приходить молодий поет і питається:

— Чи будете друкувати мої вірші, які я вам дав?

— Ваші вірші дуже гарні, але вони такі ніжні, що мабуть на друкарській машині не витримають.

Свояки.

Чоловік і жінка вертаються розсварені до хати. Перед ними йде осел.

— Це твій свояк, каже жінка.

— Так, говорить чоловік, я з ним посвоячений через мое подружжя.

ВЕЛИКИЙ ПРОЦЕС ОУН У ЛЬВОВІ

(Подано за львівським часописом „Діло").

Нарада трибуналу.

Питання підс. Бандери, як свідок ствердив, що Бачинський не був конфідентом, викликало цілу дискусію. І так прокуратор з місця спротивився і домагався, щоб предсідник його відхилив. Колиж предсідник таки звернувся до свідка, щоб він відповів, прокуратор зажадав, щоб у цій справі заявився трибунал. Оборонець д-р **Ст. Шухевич** підкреслив, що тут іде про мотиви убивства Бачинського і домагався, щоб трибунал таки дозволив свідкові відповісти на це питання. Прокуратор ще раз спротивився і трибунал по нараді відхилив це питання.

Конфіденціональні вістки.

На питання обор. д-ра Паленцького, на якій основі свідок зізнав, що підс. Підгайний був боєвим референтом, свідок відповів, що мав про це конфіденціональні вістки. По вияснениях на питання обор. д-ра **Гриньовського** кілька питань до свідка поставив ще підс. І. Малюца, які предсідник майже всі теж відхилив. Відповідаючи на питання цього підсудного, чи це він дав інформації про слідкування за ком. Кособудзьким, свідок заявив, що підс. Малюца був ще на волі, як поліція вже знала про те, що за ком. Кособудзьким слідкували. Щож торкається вісток про плянований замах на воєв. Юзефського, свідок відповів, що їх міг дати йому або підсудний або хтось інший, Після питання підс. Янова ставив ще свідкові питання підс. Мигаль у справі його знайомства з Бачинським. Свідок відповів, що не знає напевно, чи Бачинський був приятелем підсудного, чи лише добрим знайомим.

Чи поліція взагалі послуговується поліційними конфідентами.

Свідок Ю. Цесельчук, комісар поліції, тепер у Варшаві, зізнав, що в 1934 р. слідкував деяких членів ОУН. Оповів теж про арештування підс. Феника, підс. Ивасика та про поїздки Спольського до Кракова. Я. Бачинського свідок знав з часів, коли поліція придержала в Академічному Домі 134 студентів, між ними теж Бачинського, і накрила краеву екзекутиву. Далі оповів про слідство у справі Я. Бачинського і додав, що Бачинський не був конфідентом ні його, ні йому підлеглих службовиків, ні взагалі поліції у Львові. Питання підс. Бандери, чи Бережницький був поліційним конфідентом та ще кілька питань предсідник відхилив. На дальше питання підс. Бандери чи може подати, коли хто був конфідентом, свідок відповів: Так. Одночасно заявив, що може ствердити, хто був конфідентом і для добра справи виявити їх. При цьому оповідав, що Я. Бачинський був дуже бідний.

З черги обор. д-р **О. Паленцький** поставив свідкові таке питання: Чи поліція послугується взагалі конфідентами? Прокуратор з місця зареагував, домагаючись, щоб предсідник відхилив це питання (що теж сталося!) і заявив: Я дивуюся, що український оборонець в українському політичному процесі може припускати, що поліція не послугується конфідентами.

Св. Ян Томків, поліційний агент, зізнавав у справі підс. Рачука. Не знає, чи підс. Рачун нележав до ОУН. — Свідки: Я. Панек і Т. Щенсти не прийшли. Предсідник на внесок обор. д-ра Е. Давидяка рішив переслухати їх завтра.

Св. д-р Карло Коберський, редактор „Кооперативної Республики", зізнав, що належав до кооп. "Зоря" від 1929 або 1930 р. Знає, що підс. Ярош був секретарем Н. Ради. Чи він був на засіданні Н. Ради 31. березня 1934 р. свідок не пригадує собі, але теж не виключає цієї можливости. По вияснениях підс. Яроша низку питань свідкові поставив прокуратор у справі списування та підписування протоколів з засідання Н. Ради, а обор. д-р **В. Старосольський** у справі верифікації протоколів на черговім засіданні.

Побут підс. Р. Шухевича в Оглядові.

Св. о. Роман Березинський, парох Оглядова, тесть Романа Шухевича, зізнав, що підс. Р. Шухевич перебував у нього на вакаціях в 1933 р. і нікуди не виїздив підчас вакацій, бо вчився до іспиту. До Львова поїхав щойно в жовтні або в листопаді. На питання обор. **д-ра Шухевича** свідок відповів, що підчас атентату на большевицький консулят підс. Р. Шухевич був у хаті.

Св. Евген Пачовський зізнав, що стрічався з підс. Р. Шухевичем теж в Оглядові в 1933 р. Там свідок перебував тому, що був нареченим доньки о. Березинського, з якою одружився. Свідок пригадує собі, що підс. Р. Шухевич був на вакаціях без перерви аж до 16. жовтня 1933 р. Не пригадує собі, щоб підс. Р. Шухевич виїздив кудинебудь. На питання обор. **д-ра Ст. Шухевича та д-ра Старосольського** свідок відповів, що якби підс. Р. Шухевич виїхав з Оглядова, був би негайно це запримітив, що його нема нпр. при обіді.

Св. Глібовицький, студ. техніки зізнав, що мешкав у панства Шухевичів у 1933 р. По своїм приїзді з вакацій пригадує собі, що підс. Р. Шухевича не було до половини жовтня 1933 р. Цей факт пригадує собі тому, бо вчився до іспиту з математики; а підс. Р. Шухевич не помагав йому. Коли підс. Р. Шухевич був дома, все помагав свідкові перед іспитом.

Обор. д-р Ст. Шухевич зрезигнував з дальших двох свідків Юрка Шухевича та Богдана Чайківського, на що предсідник погодився.

Ще про участь Яроша на засіданні Н. Ради.

Св. Катерина Шумська зізнала, що у велику суботу 1934 р. (було це 31. березня) підс. Ярош був на засіданні кооперативи „Зоря". Пригадує собі тому, що прийшла до хати підсуд. Яроша, бо її болів дуже зуб (підс. Ярош був дентистичним техніком). З черги давала вияснення на питання прокуратора та обор. д-ра В. Старосольського.

Св. Римчакова, на домагання прок. заприсяжена зізнавала, що у велику суботу 1934 р. коло 9 год. вечором бачила підс. Яроша у кооп. „Зоря". До кооперативи пішла, щоб купити нафти, але орудки не поладнала. Підс. Ярош вийшов тоді з кооперативи і заявив, що вже запізно і нафти не можна вже купити.

По вияснениях свідка на низку питань прокуратора предсідник відложив розправу.

Шіснацятого дня розправи, цілий день зізнавали ще свідки. Між ними суд переслухав засуджених: Лебедя, Лемика, Куца та Маєвського. На салі розправ далі публики дуже мало.

Обтяжують підсудних.

Св. Ян Гірни, поліційний агент у Львові, оповідав понад цілу годину про зізнання підсудних: Пашкевича, Макарушки, Мигаля, Зарицької, Равлика і Федаківної на поліції. Свідок обтяжував підсудних та обгоровував ролю кожного з них згідно з актом обвинувачення. У справі вбивства дир. І. Бабія зізнав, що підс. Мигаль зволікав з цим убивством. На питання предсідника, яка була причина зволікання свідок відповів, що при переслуханні підс. Мигаля він вичув, що цей підсудний зволікав тому, бо не хотів убивати українця та ще до того старшину УГА. Дир. І. Бабія убив сам М. Цар без підс. Мигаля, який мав боронити відвороту. Він на вул. св. Петра не прийшов, бо заспав. Свідок додав, що за ком. Кособудзьким слідкували коло Бригідок одночасно: підс. Мигаль і Свенціцька, Зарицька та Сенькiв. Колиж предсідник випитував про важніші подробиці свідок заявляв негайно, що їх не пригадує собі, бо вже минув від переслухання довший час. Зате свідок потакував предсідникові, коли він пригадував йому ці важніші подробиці зі слідчих зізнань. З черги низку питань до свідка поставив підс. Равлик. Свідок теж плутався у відповідях на питання цього підсудного у справі відомих подій в Угнівщині в 1933 р. та стрічі підс. Равлика з М. Косівною. Після таких відповідей підс. Равлик вияснив, що підчас подій в Угнівщині М. Косівної взагалі не було в Угнові, лише у Львові, бо нездужала. Тому підсудний не міг у тому часі стрічатися з нею в Угнові. Далі підс. Качмарський вияснив, що піддав сам Мигалеві думку стрінутися з підс. Р. Шухевичом. Підчас стрічі підс. Р. Шухевич не дав підсудному ніяких доручень. Опісля поставив кілька питань підс. Мигаль у звязку зі зізнаннями свідка у справі передачі револьверів перед вбивством дир. І. Бабія. Підс. Качмарський вияснив, що він ніколи не давав підс. Мигалеві револьверів, лише відобрав їх від Мигаля. У цій самій справі поставив обор. д-р О. Паленцький кілька питань, але свідок теж не дав ясної відповіди. На питання цього оборонця свідок не дав категоричної відповіди, чи підс. Зарицька признаяся перед ним до приналежности до ОУН.

(Далі буде).

ОЛЕКСАНДЕР АРХИПЕНКО

Знад берегів Тихого Океану, з далекого Вашингтонського стейту, доходять до нас новини про нові признання, які осягає серед американських мистецьких кругів наш великий земляк, скульптор і маляр, **Олександер Архипенко.** Вашингтонський Університет запросив його тим разом на виклади малярства і різьби у Сієтл. У звязку зі своїм приїздом Архипенко влаштував в тамошньому музеї штуки виставу своїх творів, про яку місцева американська преса принесла довгі й захоплюючі звідомлення.

„Ди Сієтл Дейлі Таймс", з 14. червня приносить довший репортаж з цеї виставки. В ньому пише, що „Архипенко є одною з головних, провідних фігур в модерному мистецтві світа". Передаючи погляд Архипенка на мистецтво, цей часопис пише: „Архипенко є цього переконання, що люди повинні відчувати, коли дивляться на мистецький твір, на образ, різьбу, або вслухуючись в якусь музичну композицію. Одначе треба довгої науки і освіти, щоб зрозуміти мистецький твір і вміти належно його оцінити... Не вистарчить тільки сказати „це подобається мені, а це ні". Глядач повинен теж знати **„чому"** йому подобається даний твір, а свій осуд повинен оперти на порівнанні з іншими творами".

Про мистецтво нашого земляка згаданий часопис пише таке: „Він є мистцем, якого обожателі ставлять поруч Пікассо, творця імпресіоністичного малярства, а також Родіна, піонїра кубізму.

Архипенко тепер приїхав до Сієтл, щоб обняти провід над літніми курсами штуки на Вашингтонському Університеті. Він має ріжноманітний добір матеріялу, й різьбить починаючи на мармурі й кінчаючи на хромієм. Критика пригадує, що Архипенко є творцем „Архипентури", естетичного розвою, який охоплює рух в статичній формі малярства і скульптури... Архипенко не любить людей, які називають модерну штуку „новиною". „Таж старинні греки знали вже, що таке струнколінійність (стрімлайн)" — каже Архипенко. „Кубізм був теж відомим в кожній добі кожного більшого мистецького підйому. Подібно теж і імпресіонізм появляється у всіх віках. Ми є окружені модерним мистецтвом; модерні ванни, модерні поїзди і автомобілі, що їх люди сьогодні так подивляють за їх струнколінійність — це все практичні приклади модерного мистецтва". „Мистецтво Архипенка є дуже важко означити" — стверджує часопис. „Його твори вміщають велику скількість приємно вдаряючих прикмет, таких як ґрація, ніжність моделювання, притягаючий кольор, враз з потрясаючими рисами сильних пламінних рухів, та динамічною експресією форми".

Згадується теж коротко про минуле життя Архипенка: „Він є сином винахідника, який був машиновим інжиніром на Київському Університеті, на Україні, й через те він одідичив по батькові багато математичних склонностей й здібностей будувати механічні природи. Його батько призначив йому карієру механічного інжиніра. Одначе в 16 році життя Архипенко віднайшов посвоячення між математикою і штукою, як це зумів зробити ґеній Леонарда".

Кінчиться ця критична стаття так: „Архипенко є викінченим мистцем, який орудує множеством ріжних матеріялів, глиною, бронзою, металем і камінем, з однаковою певністю і легкістю. Глядач ніколи не завважить будької тяжкости у його скульптурах. Мармор виходить зпід його рук так мягким і гнучким немов сир. Зновуж мягка глина виглядає нераз немов лите залізо. Красота форми, руху, і лінії цікують всю роботу Архипенка..."

Подібні критики принесли теж інші американські часописи. „Ди Юніверсіті оф Вашінгтон Дейлі" пише: „Александер Архипенко, добре відомий мистець світової слави, є уродженець України. Він був не лиш студентом малярства і різьби у Парижі й Берліні, але теж впродовж двацятьчотирьох літ був учителем мистецтва в Европі і Америці. Тепер він є горожанином Злучених Держав і має свою власну школу в Каліфорнії. Архипенко привіз зі собою своїх асистентів і буде учити цього літа різьби і малярства. Його твори оздоблювали 53 виставин по цілому світі".

Ось так пробивається наш славний земляк серед американців. Осягає вершини слави у своїй ділянці мистецького життя, а заразом звеличує імя свого народу і свого краю.

Психольоґія жінки.

Пан Дуда посварився з жінкою, внаслідок чого Дудова спакувала манатки і виїхала до мами.

Дуді зле без жінки. Довго думав над цим, якби жінку намовити до повороту, аж написав такого листа:

„Жінко, вертайся! Була пані Дримбова і казала, що має тобі щось сказати про нашу сусідку Крикульську".

Пані Дудова вернулась.

ХРІСТО БОТЕВ

17-го травня 1876 року їхав австрійський корабель з подорожніми Дунаєм до Нікополіса. Між подорожніми був і гурт болгарських столярів. Нараз серед подорожніх зчинився крик. Болгарські „столярі" виняли із своїх ремісничих скриньок кріси, станули в ряд і заняли корабель. Капітана, керманича й машиніста прогнали з їх стійок.

Провідником того замаху був Хрісто Ботев, поет і революціонер. Він хотів так дістатися із своїми однодумцями з Румунії до Туреччини, щоб там пристати до повстання, яке саме тим було вибухло.

Протокол із тієї події списаний в актах товариства дунайської плави:

Капітан сказав до Ботева: „Невідомий пане! Ви допустилися тяжкого проступку: ви зневажили австро-угорський прапор. Товариство запротестує.

— Пане капітане — відповів Хрісто Ботев — я маю честь бути болгарським воєводою над 200 відважними юнаками, які є тут на кораблі. Зрозумій мене. Йду боротися за мій поневолений нарід. Маю право затопити цей корабель разом із тобою і твоїм прапором — бо я йду на смерть. Якстій віддай корабель у моє розпорядження! Я тут капітаном; станеться, що я схочу.

Капітан побачив, з ким має до діла, й послухав. Завернув корабель на приказ Ботева до села Кослуджея, щоби болгари могли там висісти. Гостям і залозі корабля не сталося нічого; корабель передали назад відповідальному капітанові. А відділ Ботева із Кослуджея негайно пішов у глибину Болгарії. Їх зрадили черкеські поселенці й за ними пустилася в погоню турецька поліція та відділи війська.

Звідомлення про подію розійшлося телеграфічно до Царгорода, до Відня, по всьому світі: знову сміливий „грабіжницький напад болгарських комітаджів". Та Хрісто не був опришок, а радше запальчивий, безбоязний борець за найдорожчі ідеали свого народу та талановитий поет. Два дні пізніше, 19-го травня 1876 р., віддав життя за рідний край.

Життя Ботева це ланцюг сміливих, романтичних пригод. Оставив у-сього двацять поезій. Кожний мужик у Болгарії, кожний чабан уміє половину тих віршів напамять. Це поезії заточенця, що на чужині оспівав свій біль, свій гнів з причини поневолення рідного краю. Це поезії, що взивають до бою за волю, обвинувачення та проклони турецької влади.

Хрісто Ботев народився 1847 р. у Калофері, селі у стіп Балканських гір. Батько його був славним учителем. На 17-му році життя Хрісто покинув уперше рідне село, щоби ходити до школи в Росії. Два роки жив в Одесі, та зо школи небагато скористав. Не міг скінчити навіть 4-тої гімназійної кляси. Та великий вплив мало на нього товариське життя того великого міста.

В 1865 році Ботева виключили зо школи й він перенісся до Знаменки в Бесарабії. Там кілька місяців був Ботев болгарським учителем і вояком у козацькому полку. Незадовго вернувся до Болгарії, до рідного села Калоферу й став там учителем. Та таким життям зміг жити ледви кілька місяців. Зазнайомився з кількома такими шибайголовами, як він. Батько хотів, щоб Хрісто здобув якесь поважне становище і вкінці вимусив на ньому, що вернувся до Росії, щоби й далі вчитися. Як покидав рідне село Калофер, яке вже ніколи не судилося йому побачити, написав у 1867 р. перші поезії, які присвятив матері.

По дорозі до Росії прилучився до тих бідних, одначе вільних земляків, емігрантів, що жили в Румунії, готові віддати життя за рідний край у слушну хвилину. Таким емігрантським життям жив теж славний болгарський письменник Іван Вазов і докладно описав. Ці емігранти жили в голоді, а пробивалися крізь життя, заробляючи як огородники, поденні робітники, актори — коли інакше годі було — як прошаки, а навіть як злодії, та їх учинки прощаються їм за їх безмежну любов до рідного краю.

Цілих девять літ (аж до 1876 р. року, коли то Хрісто Ботев згинув на горі Вол біля Враци, як провідник своїх юнаків) скитався він по Румунії. У Джурджу, Браїлі, Олександрії та Букарешті що дня змінював звання, переносив крайну нужду — та ніколи не жалував, що пустився таким тернистим шляхом. У тих роках терпіння й горя став поетом і революціонером. В 1871 році оснував у Браїлі часопис, щоб відгравати знатнішу ролю серед емігрантів. Та небаром часопис припинили. Ботев попав у вязницю. З вязниці втік, скриваючися у Любена Каравелова (поет, народився 1837 р., помер 1879 р.) і був його співробітником. Та оба не погоджувалися в справах становища революційного комітету до малих балканських держав і 1874 р. Ботев розійшовся з Каравеловом і сам виступив як провідник комітету. Свою карієру завдячував розумним, сміливим часописним статтям.

Коли сьогодні в Болгарії всі обожають його, то завдячує це Ботев не так своїм сміливим учинкам, як радше своїм чудовим поезіям.

У 1868 році болгарські борці за волю, Гаджі Димітер і Степан Караджа (так як пізніше й сам Ботев) продісталися до Болгарії, та згинули в бою. Тоді Ботев на їх спомин написав поезію „На прощання".

У 1870 році Хрісто Ботев з нужди та з авантурницької вдачі ще з одним таким авантуристом осів на самітному острові на Дунаю. Тут у спокою написав кілька поезій.

В 1873 році написав романтичну довшу поезію „Гаджі Димітер". Стрічки з цієї поезії знає кожний болгарин; їх співали учасники кожного болгарського повстання проти Туреччини, поки не вибороли волі рідному краєві:

„В бою за волю хоробро хто впаде,
В темній могилі не гине у нас,
Небо й земля, всі край, всі громади
Славлять по віки героя враз.

„І вовк йому лиже кроваві рани,
Орел холодить їх лагідно крильми
І сокіл все вірний лицарю остане,
Горює за другом у бою грізнім".

ЯК МИ ПОМАГАЄМО ПОТЕРПІЛИМ ВІД ПОВЕНИ.

Рачестер, Н. Й. — Український Американський Горожанський Клюб 24 Ворду заслав до Обєднання $10 на потерпілих від повени. Ці гроші прийшли з балю, який відбувся 16. травня. — Д. Сподарик, секр.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ЮТИКА, Н. Й.

На визвольну боротьбу та політичних вязнів.

Дня 30. травня Сестрицтво П. Діви Марії улаштувало з приводу 25-літнього ювилею подружя Миколи й Катерини Чорній прийняття, яке відбулося в парохіяльній галі. На те прийняття прибуло споре число приятелів та знайомих. Як тільки ювилянти зявилися на галі, приявні гості повитали їх щиро, обдаровуючи їх цвітами, желаннями та подарунками. При столі забрав слово місцевий парох о. Кушіль, та зложивши желання ювилятам, пригадав, також приявним, що при такій нагоді ми не повинні забувати про наших братів, що боряться тепер за волю України та караються по ворожих тюрмах. Опісля попросив гостей зложити жертву на Рідний Край. Збіркою занялись Сестриці й зібрали $12.10. Гроші призначено на визвольну боротьбу й політичних вязнів та вислано через Обєднання. Жертву зложили: Микола й Катерина Чорній $3; о. В. Кушіль, Катерина Слободзян і І. Чиляда по $1; М. Кравецький 75 ц.; М. Дачковський, Т. Ремізовський, Й. Карпишин і Т. Сень по 50 ц.; М. Гасюк і Й. Мазур по 45 ц.; Марія Колеса, С. Романюк, Юлія Кіман, І. Сиротинський, М. Романів, М. Дановяк, Ксеня Куриця, І Дідир і І. Козьол по 25 ц.

НА ПОЛІТИЧНІ ТЕМИ.
(Перська казка).

На дворі перського шаха жив прекрасний когут. Це був когут над когутами! Блискуче піря і великий гребінь надавали йому достойний і величавий витляд. Та ще більше достойности надавав цей когут самий собі. Він ходив гордо по подвірю і дивився так, якби цілий світ до нього належав. Він навіть на курок не дивився, — бо він був закоханий у собі.

— І голос маю дуже мелодійний, — думав нераз, вигріваючися на сонці. — Взагалі, з мене правдивий мистець і добродій людства. Щоб це було, якби одного ранку я не запіяв і не розбудив сонця? Можу собі уявити перестрах усіх сотворінь, які мусілиб цілий день бути в темноті. Завмерлоб усе життя.

І наш когут рішив зробити пробу. Певно, подумав, пришлють до мене делегацію і просити-муть, щоб я запіяв і оживив життя.

Як подумав, так і зробив. Одного ранку не запіяв. Сів під корчем, замкнув очі й чекав.

— Цікавий я, як вони дають собі раду?

Та нараз почув на подвірю рух і біганину.

— Це певно йде делегація до мене, — подумав когут.

Він відчинив очі й нараз мало не впав трупом. Він із перестраху й розпуки заточився як пяний. Бо побачив, що сонце світило, як що дня, а життя йшло своїм шляхом.

— Ах, — крикнув врешті, — це певно якийсь інший когут запіяв, не чекаючи на мене.

І з пишного та гордого когута зробився звичайний когут.

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА

(49)

По дорозі, куди перебігав Тарзан, лежали висхлі, білі, людські скелетони. Вони лежали розпростершись на розпеченому піску й нагадували якесь старе побоєвище. Однак Тарзан був так занятий гадкою, що ось незадовго зустріне хлопців, що не хотів глибше над тим явищем застановлятися.

Він біг далі і далі, певний себе і своєї сили, яка, на його думку, з найбільшої небезпеки все винесе його побідником. Ні один живучий чоловік не міг його побороти, також ніякі злі духи вітрів не могли йому пошкодити. До тепер люди і всякі чари клонили перед ним голову. Так було дотепер. Бо дотепер він ще не зустрічав віч на віч річи, яку зараз мав зустріти.

Трясучись зі зворушення, післанець племени людоїдів заховався за скалу й пильно слідкував за тим, що робитиме Тарзан. Він кожної хвилини сподівався, що ця страшна річ, яка знищила багато людей перед тим, тепер теж появиться і в подібний спосіб знищить теж Тарзана. І справді, він довго не потребував ждати.

В той час, як Тарзан поспішав долиною смерти, здавалося доля його близнят, себто Діка і Дока, теж добігає кінця. Після того, як їх привели назад до колиби, що служила чорношкірим за тюрму, до них зявився їхній чародій Інтамо, Побачивши його обридливе лице, хлопці затрусились: „Ух, — промовив Дік, — він зїсть нас живцем".